

Beschrijving van de module

Gezinscoach

Doel en doelgroep

Het doel van de module Gezinscoach is:

1. De veiligheid van de kinderen/jongeren binnen het gezin is gegarandeerd.
2. Opvoeders hebben voldoende draagkracht om (met ondersteuning van vervolghulp) basale opvoedingsvaardigheden te kunnen uitvoeren.
3. Het informele netwerk is betrokken.
4. Opvoeders weten voor welke hulp ze bij welke hulpverlener moeten zijn en komen afspraken met hulpverleners weer na.
5. De basisbehoeften (voedsel, kleding, onderdak) zijn geregeld/ondergebracht. Opvoeders kunnen hier zelf zorg voor dragen of andere instanties dragen hier zorg voor.
6. Het gezin heeft meer probleemoplossende vaardigheden.
7. De hulpverlening rondom het gezin is goed afgestemd.
8. Het vervolgtraject is duidelijk en in gang gezet.

De module Gezinscoach richt zich op multiprobleemgezinnen. Het gaat om gezinssystemen waarbij het dagelijks leven ontwricht is. Er wordt niet meer voldaan aan de basisbehoeften van de kinderen/jongeren (voedsel, kleding, onderdak), evenals aan de veiligheid.

Er is sprake van een chaotisch gezins- en hulpverleningssysteem, waardoor de opvoeding en veiligheid van de kinderen/jongeren ontbreken of ernstig in het geding zijn. Er kan sprake zijn van spanningen/overlast in de omgeving van het gezin.

Het gezin zelf is de regie over hun leven kwijtgeraakt en is niet meer in staat om zelf tot oplossingen te komen. Eerdere hulpverlening is spaak gelopen en opvoeders hebben weinig vertrouwen in de hulpverlening. Er zijn veel hulpverleners betrokken maar daar ontbreekt de regie. Vaak is er sprake van een gebrekkig informeel netwerk.

Wanneer jongeren de leeftijd van 18 jaar (bijna) bereiken gedurende de inzet van de module Gezinscoach kan gebruik worden gemaakt van het model Soepele overgang 18-/18+.

Voor de module Gezinscoach gelden naast de algemene indicatiecriteria en contra-indicaties de volgende indicatiecriteria en contra-indicaties.

Indicatiecriteria

- Er is minstens één kind/jongere onder de 18 jaar in het gezin waarover ernstige zorgen over de ontwikkeling bestaan.
- Het gezin heeft problemen met de opvoeding van de kinderen/jongeren en daarnaast op minstens drie van de volgende leefgebieden: de veiligheid van de kinderen/jongeren, huisvesting, financiën (administratie/schulden), overlast, hygiëne/huishouding, gezondheid, school/vrije tijd.
- De aanwezige hulpverlening of al ingezette hulpverlening heeft te weinig effect gesorteerd.

Contra-indicaties

Er zijn in principe geen contra-indicaties voor deze module. Er wordt ook gewerkt met gezinnen waarbij verslavingsproblematiek, psychiatrische problematiek of LVB-problematiek aanwezig is. Alleen op het moment dat voorgenoemde problematiek zó voorliggend is dat er geen sprake meer kan zijn van effectieve hulpverlening kan dit een contra-indicatie vormen.

Jeugdhulp Friesland biedt specialistische jeugdzorg op het gebied van opgroei- en opvoedingsproblemen, in de leeftijdscategorie 0 t/m 18 (met een uitloop tot 23) jaar. Jeugdigen uit alle culturen en hun ouders/opvoeders kunnen een beroep doen op Jeugdhulp Friesland, veelal als de normale ontwikkeling van de jeugdige wordt belemmerd. Mogelijk is sprake van psychosociale problemen, psychiatrische problemen, gezinsgerelateerde problemen, psychische problemen, verslavingsproblemen, gedragsproblemen of een combinatie daarvan.

Jeugdigen met een psychiatrische, zintuiglijke, lichamelijke en/of verstandelijke beperking die redelijk sociaal redzaam zijn, worden ook behandeld en/of opgevangen, als dit past binnen de behandelprogramma's en mogelijkheden van Jeugdhulp Friesland. We nemen ook jeugdigen op met een civielrechtelijke maatregel. In specifieke situaties worden jeugdigen met een strafrechtelijke maatregel behandeld (gedragsbeïnvloedende maatregel).

Opbouw en duur van de module

De module Gezinscoach bestaat uit intensieve hulp in de thuissituatie van multiprobleemgezinnen. Dit betekent in de praktijk dat in de beginfase van de module de gezinscoach een aantal keer per week contact heeft met het gezin en dat in de eindfase 1 keer per week of per 2 weken contact is met het gezin. De gezinscoach gaat aan de slag met problemen die op diverse levensgebieden spelen. Prioriteit hierbij is dat de coach alle betrokken hulp- en zorginstanties uitnodigt om de zorg te coördineren. Er wordt zoveel mogelijk samengewerkt met het formele en het informele netwerk. Vanuit de rollen van aannemer, regisseur en coach verloopt de begeleiding van overnemen via samendoen naar het zelf weer de regie nemen van het gezin. Het creëren van een veilige woonsituatie, waarin de kinderen/jongeren zich kunnen ontwikkelen, staat daarbij voorop.

De module Gezinscoach heeft een duur van 12 maanden en bestaat uit 3 fasen: de opstartfase, gevolgd door de fase waarin gewerkt wordt aan het realiseren van doelen. De hulp wordt afgebouwd in de afsluitfase.

De module richt zich op de volgende deelgebieden:

1. De opvoeding, bijvoorbeeld pedagogisch onvermogen, verwaarlozing van kinderen/jongeren of mishandeling.
2. Het voeren van een huishouding, bijvoorbeeld door een gebrek aan regelmaat, hygiëne, financiële armlaag of wooncomfort.
3. Een chaotisch hulpverleningssysteem, waarbij de regie ontbreekt.
4. De relatie tussen de (ex)partners: problemen als gevolg van echtscheiding, onderlinge spanningen of wisselende relaties.
5. Problemen in de individuele ontwikkeling van de gezinsleden, bijvoorbeeld depressies of verslavingen.
6. De maatschappelijke positie van het gezin, bijvoorbeeld armoede en werkloosheid, spanningen in de buurt/omgeving.

Algemeen Handelingskader

Heeft een kind onze zorg en behandeling nodig, dan bieden we dit zoveel mogelijk in de eigen omgeving van kind en gezin. Dicht bij het gewone leven. Jeugdhulp Friesland werkt volgens de systematiek van 5x gezin, waarbij een volgende stap pas plaatsvindt, als de vorige niet haalbaar is:

1. Thuis
2. Netwerkleeggezin
3. Bestandspleeggezin
4. Bestandspleeggezin met extra ondersteuning
5. Gezinshuis

We richten ons altijd op herstel van de normale positieve ontwikkeling van de jeugdige. Behandeling en zorg begint met goede observatie en diagnostiek, heldere formulering van de problematiek én de mogelijkheden van "het systeem" rond het kind. Behandelen wordt door Jeugdhulp Friesland gezien als een proces van hypothesetoetsend of handelingsgericht werken: voordoen, samendoen en laten doen. Gedurende de behandeling zijn we erop gericht dat de jeugdige/ het gezin weer zelfstandig verder kan. Wanneer kinderen (tijdelijk) niet meer thuis kunnen wonen, focussen we op zorgen voor, waarbij (terugkeer naar) wonen in een gezin het hoogste doel blijft. Onze behandeling en zorg zijn altijd dialooggestuurd, oplossingsgericht, systeemgericht, resultaatgericht en competentiegericht).

Specifiek Handelingskader

De module Gezinscoach werkt volgens de verschillende richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming van het NJi, waaronder de richtlijn 'Gezinnen met meervoudige en complexe problemen'. De algemeen werkzame factoren van goed hulpverleners zijn binnen de module Gezinscoach extra van belang. Hoe de hulpverlener zich bijvoorbeeld opstelt is nog belangrijker dan bij andere gezinnen. In de meeste gevallen hebben deze gezinnen namelijk een lange (intergenerationele) geschiedenis met hulpverlening, waardoor ze zich erg wantrouwend opstellen tegenover hulpverleners.

Daarnaast maakt de gezinscoach gebruik van de volgende specifieke werkzame factoren in de hulp aan het gezin:

- De hulp is intensief en langdurend. Dit komt overeen met de aard en de ernst van de problematiek. Intensief betreft niet alleen de frequentie van het contact, maar ook de bereikbaarheid van de professional.
- De omgang met het gezin dient praktisch van aard te zijn. Zien dat de hulp praktisch effect heeft draagt er in belangrijke mate aan bij dat de vertrouwensrelatie met de hulpverlener kan groeien en versterkt de motivatie bij het gezin. Dit is nodig voordat aan onderliggende problematiek kan worden gewerkt.
- De hulp wordt in de leefomgeving van het gezin aangeboden, bijvoorbeeld door middel van huisbezoeken. Hierdoor kunnen gezinsleden het geleerde thuis direct in de praktijk brengen en bij de uitvoering ondersteund worden.
- Er is aandacht voor de bredere sociale omgeving van deze gezinnen en het sociale netwerk wordt bij de hulp betrokken. Dit betekent dat er ook aandacht is voor achterliggende oorzaken van ongelijkheid en marginalisering. En dat gezinsleden worden gestimuleerd om gebruik te maken van hulpbronnen in hun directe sociale omgeving.
- Alle gezinsleden krijgen hulp.
- Er is sprake van een goede samenwerking (ketenaanpak) tussen alle betrokken instellingen. Er wordt gezamenlijk een analyse van de situatie gemaakt en een plan van aanpak opgesteld. En er is sprake van individuele regie: één hulpverlener is verantwoordelijk voor het gezin en er wordt per gezin één plan gemaakt.

Binnen alle modules van Jeugdhulp Friesland zijn de uitgangspunten van Handelingsgerichte diagnostiek (HGD) leidend gedurende het gehele diagnostische en behandeltraject. De module Gezinscoach heeft overeenkomsten met de module IAG, waarbij er sprake is van dezelfde doelgroep, namelijk multiprobleemgezinnen, en er overlap is in de methodiek.

Bewaking van Kwaliteit en Veiligheid

De kwaliteit van de module wordt onder andere bewaakt aan de hand van de resultaten uit de prestatie-indicatoren: doelrealisatie, cliënttevredenheid, reden beëindiging hulp en afname ernst problematiek. Jeugdhulp Friesland stelt de cliënt centraal en werkt continu aan het verbeteren van de hulpverlening. Hiermee voldoet zij aan de kwaliteitsnormen HKZ.

In het algemeen kwaliteitsstatuut van Jeugdhulp Friesland is beschreven op welke manier de integrale hulpverlening voor de cliënt is georganiseerd. De taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en onderlinge verhoudingen zijn daarin zodanig beschreven dat de autonomie en regie van de jeugdige en zijn/haar systeem zoveel mogelijk wordt gestimuleerd en de kwaliteiten en doelmatigheid van de hulpverlening inzichtelijk en toetsbaar zijn. Indien meerdere professionals als behandelaren/hulpverleners betrokken zijn, voert de regiebehandelaar de regie over het hulpverleningsproces en is eerste aanspreekpunt.

Intervisie is een vanzelfsprekend onderdeel om de professionele verantwoordelijkheid, autonomie en vakbekwaamheid van hulpverleners op peil te houden zoals vastgelegd in het kwaliteitsstatuut van Jeugdhulp Friesland.

Daarnaast is er voor de gezinscoach een structuur voor de kwaliteitsbewaking opgezet. Onderdeel van de kwaliteitsbewaking is het teamoverleg met casuïstiek overleg, werkbegeleiding, rapportage, registratie en nazorg.

Jeugdhulp Friesland werkt volgens de meldcode Huiselijk geweld, Kindermishandeling en Oudermishandeling. Ten aanzien van veiligheid beschikt Jeugdhulp Friesland over diverse richtlijnen ter ondersteuning van de medewerkers en de gezinnen.

Onderzoek en Effectiviteit

Er zijn in het binnen- en buitenland nog weinig goed opgezette effectstudies verricht naar interventies voor multiprobleemgezinnen. Nederlands onderzoek naar de multiprobleemgezinnen bestaat grotendeels uit (meer praktijkgericht) evaluatieonderzoek. Gezinscoach hoort bij de interventies die veel werkzame factoren voor multiprobleemgezinnen bevatten (bron: NJi).

Uit een intern uitgevoerd literatuuronderzoek blijkt dat de werkzame factoren binnen de module Gezinscoach zich met name richten op het toepassen van de contextuele benadering, de oplossingsgerichte benadering en de Signs of Safety-methode. Daarnaast is de gezinscoach effectief door het stellen van kleine, maar haalbare doelen die het gezin zelf belangrijk vindt. Ook het inzetten van het sociale netwerk van het gezin zou de effectiviteit van de hulpverlening kunnen vergroten (S. Kooistra, 2011).

Uit een ander intern onderzoek komt naar voren dat de rol van regisseur voorop staat in de uitvoering van de module en dat de gezinscoach binnen Jeugdhulp Friesland in vergelijking met vergelijkbare landelijke instellingen, meer tijd besteedt aan praktische ondersteuning. Ook zijn de gezinnen positief over de geboden hulp (E.J. van Riel, E.M. Kappen 2009). Uit een praktijkgestuurd effectonderzoek blijkt dat de gezinnen op diverse leefgebieden vooruitgang ervaren, dit wordt ook door betrokken hulpverleners gerapporteerd (Spoelstra, 2011).

Betrokken disciplines

- Gezinscoach
- Methodiekcoach
- Regiebehandelaar

Gerelateerde documenten

Er is een methodiekbeschrijving voor de Gezinscoach, die ontwikkeld is binnen Jeugdhulp Friesland (E. 't Hart 2011).